

Ohje rakennettua kulttuuriympäristöä koskevan selvityksen tilaajalle

- Erilaisista rakennetuista ympäristöistä, maisemista ja arkeologisesta kulttuuriperinnöstä muodostuvaa kokonaisuutta kutsutaan kulttuuriympäristöksi.
- Kulttuuriympäristöön kohdistuva selvitysvelvoite perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Laki (MRL 5.2.199/132) edellyttää ympäristön kulttuuriarvojen vaalimisen edistämistä.
- Kulttuuriympäristöselvityksen näkökulma voi painottua rakennettuun kulttuuriympäristöön, maisemaan tai/ja arkeologiaan.
- Tämä ohje käsittelee **rakennettua kulttuuriympäristöä**. Mikäli mahdollinen selvitystarve koskee arkeologista kulttuuriperintöä, ota yhteyttä alueellisen vastuumuseon arkeologiin.
[Arkeologinen kulttuuriperintö | Kajaani](#)
- Kulttuuriympäristöä käsittelevien selvitysten, kuten esimerkiksi kaavoituksen tueksi tehtävien rakennusinventointien tavoitteena on hankkia tietoa alueen tai kohteen historiasta ja nykytilasta.
- Kaavoitushankkeissa tulee huomioida, että lain mukaan kaavan vaikutusten arvioinnin on perustuttava riittäviin selvityksiin (MRL 9§, MRA 1§).
- [Maankäyttö- ja rakennuslaki... 132/1999 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)
- [Maankäyttö- ja rakennusasetus 895/1999 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](#)
- Kulttuuriympäristöselvitykset auttavat tunnistamaan alueiden ja kohteiden merkittävimmät ominaispiirteet.
- Järjestelmällisesti hankittu ja tallennettu tutkimustieto on perusta kulttuuriympäristön arvojen ja tavoitteiden määrittelylle sekä toimenpiteiden ja toimintatapojen suunnittelulle.
- Tietoa erilaisista selvitystyypeistä [Rakennettu kulttuuriympäristö - Museovirasto](#)

- Kulttuuriympäristöselvityksen tilaaminen
- Maankäyttöhankkeissa, kuten kaavoituksen yhteydessä ja uudisrakentamista tai merkittäviä muutostöitä käsittävissä rakennushankkeissa tulee aina ottaa yhteyttä Kainuun alueelliseen vastuumuseoon mahdollisen kulttuuriympäristöön liittyvän selvitystarpeen arvioimiseksi.
[Rakennettu kulttuuriympäristö | Kajaani](#)
- Selvitystarpeen arviointi tehdään tapauskohtaisesti Kainuun Museon rakennustutkijan toimesta.
- Rakennetun ympäristön kohdalla erityisesti ne kohteet ja alueet, joilla on jo aiemmin todettuja kulttuuriympäristöarvoja, tulee huomioida ottamalla matalalla kynnyksellä yhteyttä museon rakennustutkijaan.
- Jos selvityksen tekeminen katsotaan tarpeelliseksi, sopivat selvityksen tilaaja ja museon tutkija selvityksen tarvittavasta sisällöstä ja tarkoituksenmukaisesta laajuudesta. Sisältö ja laajuus riippuvat kyseessä olevasta hankkeesta ja siitä, onko alueesta tai kohteesta jo olemassa ajantasaista selvitysaineistoa.
- Selvityksen tekeminen ajoitetaan niin, että siitä saadut tiedot toimivat niiden päätösten ja ratkaisujen pohjana, jota varten selvitys tehdään. Selvityksen tulee olla valmis, ennen kuin esimerkiksi kohteen korjaus- tai muutostoimenpiteitä suunnitellaan.
- Kainuussa on käytettävissä Kainuun Museon ylläpitämä Collecte-kulttuuriympäristötietokanta, johon selvityksen sekä selvityksen alueita, kohteita ja/tai rakennuksia koskevat tiedot, paikkatiedot ja kuvat tulee tallentaa.
- Tilaaja laatii tarjouspyynnön selvityksen tilaamiseksi. Museon rakennustutkija neuvoo tarvittaessa tarjouspyynnön tekemisessä. Huolella laadittu tarjouspyyntö helpottaa sekä tilaajan että tarjouksen tekijöiden työtä.
- Selvitystä tilattaessa ja **tarjouspyyntöä tehdessä** on hyvä huomioida:
 - Selvityksen tarvittava laajuus ja tarkkuus (riippuu selvityksen käyttötarkoituksesta, kuten esimerkiksi kaavalajista).
 - Asemakaavatasoisella selvityksellä ja rakennushistoriaselvityksellä on vaikutusta suojelumerkintöihin, korjaustoimenpiteisiin, purkamiseen, ympäristön jäsentelyyn ja uudisrakentamiseen/laajentamiseen.

- Yleiskaavatasoisella selvityksellä vaikutetaan kaavamerkintöihin ja -määryksiin mm. suojelun osalta.
- Aineiston tallentamisen tapa eli rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä tuotettavien tietojen tallentaminen Kainuun Museon Collecte - kulttuuriympäristötietokantaan.
- Selvityksessä tuotettava muu aineisto, kuten erillinen paikkatietoaineisto ja/tai mahdollinen erillinen raportti.
- Työn aikataulu, jossa varataan aikaa myös kommentoinnille, korjauksille ja aineiston tallentamiselle Collecteen.
- Tuotettavan aineiston käyttöoikeudet. Selvityksessä tuotettavan aineiston käyttöoikeus tilaajalle. Collecteen tallennettavan aineiston kuten valokuvien ja raporttien osalta käyttöoikeus myös museolle (tutkimuskäyttö).
- Luovutettavan aineiston tiedostomuodot. Collectessa kuvat tallennetaan xx-tiedostoina ja liitettävät raportit pdf-muodossa. Paikkatieto joko ladataan shapefile- tai xx-tiedostoina, tai se luodaan järjestelmässä.
- Tilaaja tilaa kulttuuriympäristöselvityksen riippumattomalta tekijältä, jolla on pätevyys selvityksen tekemiseen.
- Tilaaja vastaa osallistamisesta ja vuorovaikutuksesta selvityksen aikana. Osapuolten (tilaaja, tekijä ja museo) välinen yhteydenpito tukee tarkoituksenmukaisen lopputuloksen saavuttamista. Yhteydenpidon muodot voi sovittaa selvityksen laajuuden mukaisesti aina työryhmästä sähköpostikommentointiin.

Lähtöaineisto

- Tilaaja toimittaa tekijälle omaan alaansa kuuluvat lähtötiedot. Tarvittava lähtöaineisto käsittää tyypillisesti selvityksen paikkatietomuotoisen aluerajauksen sekä kartta-, kaava- ja rakennuspiirustusaineistoa.
- Tilaaja ohjaa tekijän hankkimaan selvitystiedon tallentamiseen tarvittavat Collecte-tunnukset sekä tutustumaan Collecten kulttuuriympäristötietokantaan tallennettuihin tietoihin ja luettelointiohjeisiin. Asiassa auttaa alueellisen vastuumuseon rakennustutkija.

Collecten käyttö

- Rakennettua kulttuuriympäristöä käsittelevän selvityksen aineisto tallennetaan Kainuun Museon hallinnoiman Collecte -kokoelmanhallintajärjestelmän kulttuuriympäristötietokantaan. Aineisto tallennetaan selvityksen laajuuden mukaisesti Collecten lomakkeille, joko lisäten tai päivittäen olemassa olevia tietoja.
- Collecten kulttuuriympäristötietokannassa on kuusi erilaista aineistotyyppiä. Kullekin aineistotyyppille on Collectessa oma lomakkeensa, jolle selvitystiedot täydennetään. Aineistotyytit ovat kulttuuriympäristöhanke, aluekokonaisuus, kohde, rakennus, muu rakennettu kohde ja rakennuksen osa. Lomakkeet sisältävät teksti- ja valikkomuotoista tietoa sekä paikkatiedon, kuvatiedostojen ja liitetiedostojen liittämisen.
- Tilaaja pääsee tarkastelemaan selvityksen tuottamaa tietoa, joko Collecte - kulttuuriympäristötietokantaan kirjautumalla tai tilaajan käyttämän paikkatieto-ohjelman rajapinnan kautta (valmis aineisto). Jos Collecteen pääsy on tiedonsaannin kannalta tarpeen, saa tilaaja käyttäjätunnuksen kulttuuriympäristötietokannan pääkäyttäjältä Kainuun Museolta.

Selvitystyön päätteeksi

- Ennen selvitystyön päättymistä on hyvä järjestää tarvittaessa päätöskokous tai muu mahdollinen tapa (esim. sähköpostikommentointi), jota varten tekijä toimittaa tilaajalle selvityksessä kootun aineiston etukäteen yhdessä käsiteltäväksi ja hyväksyttäväksi.
- Selvitys on valmis, kun selvityksen tekijä on tallentanut ennalta sovitun aineiston Collecten kulttuuriympäristötietokantaan ja työn tilaaja sekä museon rakennustutkija ovat hyväksyneet aineiston.